

بررسی تأثیر الگوی بدیعه‌پردازی بر میزان دانش، مهارت و نگرش دانش‌آموزان سال اول متوسطه در درس مهارت‌های زندگی

غلامعلی احمدی *

علیرضا عصاره **

شوبو عبدالملکی ***

چکیده

هدف از انجام این پژوهش بررسی تأثیر الگوی بدیعه‌پردازی بر میزان دانش، مهارت و نگرش درس مهارت‌های زندگی دانش‌آموزان دختر سال اول متوسطه شهر سنندج بوده است. روش تحقیق در این مطالعه نیمه آزمایشی از نوع پیش‌آزمون-پس‌آزمون با گروه گواه می‌باشد. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه دانش‌آموزان دختر سال اول متوسطه شهر سنندج در سال تحصیلی ۹۰-۱۳۸۹ می‌باشد و حجم نمونه متشکل از ۶۰ نفر دانش‌آموز دختر سال اول متوسطه است که ۳۰ نفر آن‌ها گروه آزمایش و ۳۰ نفر گروه گواه بوده است و با روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند. ابزارهای اندازه‌گیری به کار رفته در پژوهش شامل آزمون هوش ریون، آزمون پیشرفت تحصیلی (دانشی و مهارتی و پرسش‌نامه نگرش‌سنج) محقق ساخته بر اساس مطالب درس مهارت‌های زندگی دوره متوسطه بوده است. در ابتدا از هر

تاریخ دریافت مقاله: ۹۰/۹/۲۸ تاریخ شروع بررسی: ۹۰/۱۰/۱۱ تاریخ پذیرش مقاله: ۹۱/۲/۳۰

* عضو هیئت علمی دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی

** عضو هیئت علمی دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی

*** کارشناس مشاور اداره کل آموزش و پرورش استان کردستان، sh_abdolmaleki88@yahoo.com

• این مقاله برگرفته از رساله دوره کارشناسی ارشد برنامه‌ریزی درسی دانشگاه تربیت دبیر شهید رجایی است که توسط اداره کل آموزش و پرورش استان کردستان حمایت شده است.

دو گروه آزمایش و گواه، پیش از آزمون پیشرفت تحصیلی به عمل آمد، سپس متغیر آزمایشی (مهارت‌های زندگی به روش بدیعه‌پردازی) در ۱۲ جلسه به گروه آزمایش آموزش داده شد و در پایان، پس از آزمون بر روی هر دو گروه انجام شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش‌های آمار توصیفی (میانگین، انحراف معیار) و در بخش استنباطی از تحلیل کواریانس استفاده گردید. نتایج به دست آمده نشان داد که میزان پیشرفت تحصیلی درس مهارت‌های زندگی گروه آزمایشی که با شیوه بدیعه‌پردازی آموزش دیده بودند نسبت به گروه گواه که به روش سنتی آموزش داده شدند بیشتر و تفاوت بین میانگین‌های آن‌ها معنادار است. همچنین در بررسی تأثیر روش تدریس بدیعه‌پردازی بر میزان دانش‌ها، مهارت‌ها و نگرش‌های کسب شده دانش‌آموزان نیز، نتایج نشان داد که تدریس مهارت‌های زندگی به روش بدیعه‌پردازی بر نگرش‌ها و دانش‌ها و مهارت‌های دانش‌آموزان تأثیر مثبت دارد.

کلیدواژه‌ها: روش تدریس بدیعه‌پردازی، پیشرفت تحصیلی، درس مهارت‌های زندگی

مقدمه

امروزه در مدارس، دانشگاه‌ها و کلیه مراکز آموزشی کشورهای توسعه یافته، توجه به آموزش خلاقیت، نوآوری و تربیت افراد خلاق در سر لوحه برنامه‌های آموزشی و درسی قرار گرفته است. در دنیای کنونی پیشرفت و توسعه هر جامعه را بیش از هر چیز در گرو تربیت نیروهای انسانی کارآمدی می‌دانند که بتوانند با اندیشه پویا و خلاق خود امکانات بالقوه موجود در آن جامعه را به امکانات بالفعل و قابل استفاده تبدیل نمایند (احمدی، ۱۳۹۰).

در پژوهش‌های متعددی نشان داده شده است که عده زیادی از افرادی که دچار آسیب‌های اجتماعی از جمله اعتیاد و ایدز شده‌اند، علی‌رغم آن که اطلاعات کافی و صحیحی داشته و تمایلی به انجام چنین رفتارهای پر خطری نداشته‌اند، هنگامی که در شرایط خاصی قرار گرفتند به دلیل نداشتن توانایی و مهارت‌های لازم و مناسب، دست به چنین رفتارهایی دست زده‌اند. به همین دلیل لازم است به دانش‌آموزان فرصت داد تا چنین مهارت‌ها و توانمندی‌هایی را بیاموزند. در پاسخ به این هدف، برنامه درسی مهارت‌های زندگی دوره متوسطه پیش‌بینی شده است، که بدون شک موفقیت این برنامه در گرو آموزش این درس به شیوه فعال است (مهارت‌های زندگی، ۱۳۸۶).

نتایج برخی از پژوهش‌ها حاکی از آن است که نظام آموزشی ایران چندان در آموزش مهارت‌های زندگی توفیق نداشته و مهارت‌های زندگی در صحنه عمل مورد تأکید قرار نگرفته و میزان دستیابی

دانش‌آموزان به مهارت‌های زندگی، کم توجهی به آن را نشان می‌دهد. در مجموع، ارزشیابی‌های متعدد از این برنامه توسط مراکز مجری نشان از ضعف‌های فراوانی از نظر طراحی و اجرا دارد، که یکی از نقاط ضعف این برنامه درسی، شیوه‌های آموزش مهارت‌های زندگی است (یعقوبی، ۱۳۸۹). با این که آموزش درس مهارت‌های زندگی اکثراً با عمل آمیخته است، اما در ایران بیشتر از روش‌های سنتی و سخنرانی استفاده می‌شود و رویکرد معلم محوری و دانش محوری خاصی بر آموزش آن حاکم است (یوسفی، ۱۳۸۹). فعالیت‌های تجربی در آموزش این درس به منظور کمک به یادگیرندگان در کسب اطلاعات، بررسی گرایش‌ها و تمرین مهارت‌ها طراحی شده است و آن را باید با روش‌های یادگیری فعال به دانش‌آموختگان آموخت، اما آموزش این درس در نظام آموزشی کشور جز در مواردی اندک که از مشاوران در تدریس آن استفاده می‌شود، در بیشتر موارد به شیوه سنتی است؛ لذا دانش‌آموزان ممکن است به هدف‌های مورد نظر این درس نایل نشوند. در چنین وضعیتی آموزش مهارت‌های زندگی به شیوه سنتی و حافظه‌مدار و سخنرانی هرگز دانش‌آموزان را برای مواجهه با مسائل در هم تنیده‌ی دنیای امروز و فردا آماده نخواهد کرد.

دورین و کرد^۱ (۲۰۰۹) در تحقیق خود به این نتیجه رسیدند که در آموزش به شیوه سنتی دانش‌آموزان نتوانسته‌اند از علمی که یادگرفته‌اند در زندگی روزمره خود استفاده کنند. شمار کج فهمی‌های دانش‌آموزان دبیرستانی بسیار زیاد بوده است و بالغ بر ۹۰٪ از فارغ‌التحصیلان دبیرستان‌ها سواد علمی را به دست نمی‌آورند و حتی مهم‌ترین هدف‌های مفروض در آموزش نیز مهجور مانده است. وی معتقد است که برای داشتن نظام آموزشی سازنده، نظام سنتی باید متحول شود و به سوی آموزش خلاق هدایت گردد، اما تعدادی از معلمان به علت نداشتن تسلط و شناخت کافی از این شیوه از روش‌های تدریس خلاق در کلاس بهره نمی‌گیرند.

موالم^۲ (۲۰۱۰) در تحقیق خود بیان داشته‌اند که دانش‌آموزان دوره متوسطه اغلب نمی‌توانند از دانش خود برای توضیح و پیش‌بینی پدیده‌ها استفاده کنند، و در حل مسائل جدید ناتوان هستند. این مشکل ناشی از این واقعیت است که آموزش‌های کلاسی، فاقد راهبردهای کیفی مورد نیاز برای استدلال آن‌ها می‌باشد.

شیوه‌های آموزش سنتی، به دلیل عدم طرح موضوعات بحث برانگیز، محیط آموزشی ملال‌آوری را ایجاد می‌کند. برای پر کردن این شکاف و فقدان، می‌توان با روش‌های تدریس مبتنی بر خلاقیت مانع از غلبه این روش سطحی‌نگر شد. در مقابل روش تدریس سنتی، روش‌های دیگری وجود دارد که در آنها بر خلاف روش تدریس غیرفعال، دانش‌آموزان بیشتر فعالیت دارند و قسمت اعظم کار آموزش و تدریس به عهده خودشان است. در واقع یک تعامل چند سویه

بین دانش‌آموزان و معلم و دانش‌آموزان با یکدیگر وجود دارد. ایجاد چنین محیط‌هایی است که سبب پیشرفت تحصیلی می‌شود.

یکی از این روش‌های فعال و خلاقیت محور، روش تدریس بدیعه‌پردازی است. روش تدریس بدیعه‌پردازی مانند سایر روش‌های خلاق، به وسیله راهنمایی‌های آموزشی و پرورشی خلاقیت را شکوفا می‌کند، به این صورت که چون در این روش، مهارت‌های زندگی با استفاده از تشبیه، استعاره و قیاس تدریس می‌شود، لذا دانش‌آموزان آزادی بیشتری در پاسخ به سؤالات این درس داشته و این امر منجر به رشد و توسعه مهارت‌های مبتنی بر خلاقیت و نوآوری دانش‌آموزان خواهد شد. آلان^۲ و ریچارد (۲۰۰۶) بیان داشته‌اند، هنگامی که دانش‌آموزان برخی چیزها را در مورد توضیحات متوجه نمی‌شوند یا این که بعضی از اطلاعات در توضیحات آن‌ها و بعضی از معلومات فرضی وجود ندارد، و همچنین در مواردی که مفهوم خارج از تجربه دانش‌آموزان باشد راه مناسب، استفاده از یک قیاس یا مدل است.

در شرایط کنونی، تدریس درس مهارت‌های زندگی در مدارس با مشکلاتی همراه است به نحوی که برای تدریس این درس غالباً از معلمان مازاد و یا معلمانی استفاده می‌شود که دوره آموزشی برای اجرای آن را نگذرانده‌اند و این درس اساسی را که قصد دارد مهارت‌های زندگی مادام‌العمر و رشد و توسعه مهارت‌های فکر، خلاقیت و کارآفرینی را در دانش‌آموزان پدید آورد با روش‌های قدیمی و سنتی مبتنی بر سخنرانی و توضیح مطالب به دانش‌آموزان عرضه می‌کند و همین امر موجب می‌شود که دانش‌آموزان به هدف مورد نظر برنامه‌ریزان آموزشی و درسی در این درس نایل نشوند، اکنون پرسش اصلی این پژوهش آن است که چه اندازه تدریس به شیوه بدیعه‌پردازی، که امروزه به‌عنوان یکی از روش‌های فعال معرفی شده است، در مقایسه با روش آموزش سنتی، باعث افزایش پیشرفت تحصیلی درس مهارت‌های زندگی دانش‌آموزان می‌شود؟

اهمیت و ضرورت پژوهش

درس مهارت‌های زندگی با تمرکز بر پرورش نه تنها دانش و مهارت‌های پایه، بلکه نگرش‌ها و مهارت‌های خلاقیت‌آمیزی نظیر حل مسئله، تفکر خلاق و تفکر انتقادی و رشد و توسعه مهارت‌های یادگیری مادام‌العمر بر آن است تا شاگردان خلاق‌تری تحویل جامعه دهد و آنان را برای جهان همواره در حال تغییر آماده کند. بر این اساس پژوهش درباره شیوه فعال تدریس این درس به ویژه روش‌های مبتنی بر آموزش خلاقیت می‌تواند از اهمیت خاصی برخوردار باشد. لذا توجه به درس مهارت‌های زندگی و پژوهش درباره چگونگی تدریس آن می‌تواند پاسخی

به دغدغه اصلی محقق و راهکاری برای برنامه‌ریزان و مسئولان آموزشی در توجه بیشتر به این درس باشد. به‌طور کلی یافته‌های این پژوهش می‌تواند به برنامه‌ریزان درسی، معلمان این درس کمک کند تا در برنامه‌ریزی محتوای این درس و روش‌های تدریس آن با تأکید بر رویکردهای مبتنی بر آموزش خلاقیت در راستای تحقق هدف‌های کلیدی این درس گام‌های مؤثری بردارند.

هدف کلی پژوهش: بررسی تأثیر الگوی بدیعه‌پردازی بر میزان دانش، مهارت و نگرش درس مهارت‌های زندگی دانش‌آموزان سال اول متوسطه

اهداف جزئی پژوهش

۱. شناسایی و مقایسه تأثیر الگوی بدیعه‌پردازی با روش سنتی بر میزان دانش‌های کسب شده دانش‌آموزان در درس مهارت‌های زندگی؛
۲. شناسایی و مقایسه تأثیر الگوی بدیعه‌پردازی با روش سنتی بر میزان مهارت‌های کسب شده دانش‌آموزان در درس مهارت‌های زندگی؛
۳. شناسایی و مقایسه تأثیر الگوی بدیعه‌پردازی با روش سنتی بر میزان نگرش‌های کسب شده دانش‌آموزان در درس مهارت‌های زندگی.

فرضیه اصلی پژوهش: میزان پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزانی که به الگوی بدیعه‌پردازی آموزش می‌بینند نسبت به دانش‌آموزانی که این درس را به روش سنتی آموزش می‌بینند بیشتر است.

فرضیه‌های فرعی پژوهش

۱. میزان دانش‌های کسب شده دانش‌آموزانی که درس مهارت‌های زندگی را به الگوی بدیعه‌پردازی آموزش می‌بینند نسبت به دانش‌آموزانی که این درس را به روش سنتی آموزش می‌بینند بیشتر است.
۲. میزان مهارت‌های کسب شده دانش‌آموزانی که درس مهارت‌های زندگی را به الگوی بدیعه‌پردازی آموزش می‌بینند نسبت به دانش‌آموزانی که این درس را به روش سنتی آموزش می‌بینند بیشتر است.
۳. میزان نگرش‌های کسب شده دانش‌آموزانی که درس مهارت‌های زندگی را به الگوی بدیعه‌پردازی آموزش می‌بینند نسبت به دانش‌آموزانی که این درس را به روش سنتی آموزش می‌بینند بیشتر است.

پیشینه پژوهش

- بریانت^۴ (۲۰۱۰) در یک تحقیق تأثیر شیوه‌های آموزش خلاق بر ساخت انیمیشن با کامپیوتر دانش‌آموزان متوسطه را مورد بررسی قرار داد. در این روش، دانش‌آموزان گروه آزمایش برای ساخت انیمیشن از استراتژی‌های خلاق حل مسئله، در نظر گرفتن راه‌های متعدد حل مشکل و سپس انتخاب راه حل بهینه استفاده کردند. این استراتژی شامل شیوه‌های آموزشی باز، بارش مغزی و استفاده از استعاره و نقد بوده است. در حالی که این استراتژی برای گروه گواه در اتاق‌های سنتی رایج بود و نتایج حاکی از این است که زمانی که استراتژی‌های خلاق در ساخت انیمیشن کامپیوتری ترکیب شوند و پس از آن که دانش‌آموزان در فعالیت درگیر شدند ساخت انیمیشن کیفیت بیشتری داشته است.

- همچنین ساک و اُز^۵ (۲۰۱۰) در یک مطالعه پژوهشی، با استفاده از یک گروه پیش‌آزمون پس‌آزمون، تأثیر آموزش خلاق بر تفکر خلاق در مسابقات اجتماعی دانش‌آموزان دبیرستانی را بررسی کرد. روش آزمایش شامل آموزش بر اساس فرایند خلاق بود. شرکت‌کنندگان پژوهش شامل ۳۴ نفر دانش‌آموز بود، آموزش خلاق در ۶ جلسه آموزشی به گروه آزمایش ارائه شد. در پیش‌آزمون-پس‌آزمون به دانش‌آموزان یک شعر و یک داستان داده شد. مقایسه نمرات پیش‌آزمون و پس‌آزمون نشان داد که استفاده از آموزش خلاق تأثیر قابل توجهی در بهبود کارهای شعر و داستان دانش‌آموزان داشته است، نتایج نشان داد که آموزش خلاق عاملی مثبت در جهت افزایش تفکر خلاق دانش‌آموزان است.

- در داخل ایران نیز برات دستجردی (۱۳۸۱) تأثیر الگوی تدریس بدیعه‌پردازی بر عملکرد تحصیلی (پیشرفت، نگرش) در درس تعلیمات اجتماعی دانش‌آموزان ابتدایی را مورد بررسی قرار داد و به این نتیجه رسید که روش تدریس بدیعه‌پردازی تأثیر مثبتی بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان دارد.

- مرادی‌نژاد (۱۳۸۶) روش تدریس بدیعه‌پردازی را بر پیشرفت تحصیلی درس انشای دانش‌آموزان پسر پایه پنجم ابتدایی شهر تهران مورد بررسی قرار داد و به این نتیجه رسید که روش بدیعه‌پردازی تأثیر مثبتی بر پیشرفت تحصیلی درس انشای دانش‌آموزان دارد.

- عبدالله میرزایی، حاتمی و تقی زاده بروجنی (۱۳۸۹) در تحقیقی تحت عنوان مقایسه تأثیر روش تدریس قیاسی و سنتی در یادگیری مفاهیم انتزاعی شیمی دانش‌آموزان دختر اول متوسطه به این نتیجه رسیدند که تفاوت معناداری در میانگین نمرات دو گروه کنترل و آزمایش وجود دارد و میانگین نمرات گروه آزمایش در سؤالات شیمی از نمرات گروه گواه بیشتر بوده و نتایج تحقیق

حاکمی از تأثیر مثبت روش قیاسی بر پیشرفت تحصیلی و افزایش یادگیری معنادار فراگیران دارد.

وجه مثبت و متفاوت این پژوهش نسبت به پژوهش‌های ذکر شده، در نگاه به مهارت‌های زندگی به عنوان برنامه درسی، استفاده از شیوه آموزشی فعال، تأثیر آموزش فعال مهارت‌های زندگی بر پیشرفت تحصیلی در سه زمینه (دانش، مهارت و نگرش) دانش‌آموزان و همچنین ارائه نمونه‌هایی از روش تدریس بدیعه‌پردازی در آموزش مهارت‌های زندگی و سه نمونه آزمون دانشی و مهارتی و نگرشی در این درس می‌باشد.

درس مهارت‌های زندگی^۶

بچه‌ها در دنیای امروز و در جریان رشد خودشان، با چالش‌های متفاوتی مواجه‌اند. بحث احترام به قوانین قانون خانواده، مدرسه و جامعه و بحث این که بچه‌ها باید یاد بگیرند چگونه به زندگی نگاه مثبت داشته باشند، مطرح است. تحقیق نشان می‌دهد که اگر نگاه مثبتی به زندگی نداشته باشیم، با چالش‌های فراوانی مواجه می‌شویم. این دلایل موجب شد که برنامه‌ریزان و مربیان تعلیم و تربیت به این نتیجه برسند که مهارت‌های زندگی باید به صورت یک درس وارد برنامه‌های درسی شود (اکبری، ۱۳۸۸، ص ۶۴). ضرورت کسب مهارت‌های زندگی در این است که افراد را توانمند می‌نماید و به آنها این امکان را می‌دهد که از خودشان و علاقه‌شان در برابر موقعیت‌های سخت زندگی دفاع کنند. به طور کلی همه انسان‌ها در زندگی با موقعیت‌هایی روبه‌رو می‌شوند که اگر به درستی عمل نکنند سلامت روانی خود و دیگران را به خطر می‌اندازند. رفتار کردن مناسب در این موقعیت‌ها نیاز به یادگیری دارد. این ضرورت ما را به یادگیری مهارت‌های زندگی رهنمون می‌نماید تا در پرتو آن بتوانیم از ایجاد رفتارهای آسیب‌زننده به بهداشت روانی و سلامت خویش پیشگیری نماییم (ملکی، ۱۳۸۹، ص ۲).

درس مهارت‌های زندگی، کتاب درسی ندارد و برای آموزش این درس از کتاب کار مهارت‌های زندگی دانش‌آموز و در ساعات درس پرورشی استفاده می‌شود. مهارت‌های زندگی را می‌توان به علت نزدیکی و همپوشی دو به دو به پنج حوزه که در جدول ۱ نشان داده شده تقسیم کرد:

جدول ۱. پنج حوزه اصلی درس مهارت‌های زندگی (غیاث فخری، ۱۳۸۵، ص ۱۰)

خودآگاهی	ارتباطات اجتماعی	تفکر خلاق	تصمیم‌گیری	مقابله با هیجان
و	و	و	و	و
همدلی	ارتباطات بین فردی	تفکر انتقادی	حل مسئله	مقابله با استرس

روش تدریس بدیعه‌پردازی^۷

یکی دیگر از روش‌های فعال در فرایند یاددهی- یادگیری، روش تدریس بدیعه‌پردازی یا نوآفرینی است. این روش قوه خلاقیت دانش‌آموزان را افزایش می‌دهد، زیرا راهبردهای آن ذهن دانش‌آموزان را به تفکر در زمینه ابعاد گوناگون موضوع ترغیب می‌کند و آنان در هر موقعیتی، به تولید ایده‌های جدید و برقرار کردن ارتباط بین مفاهیم می‌پردازند. در این روش، برای دریافت مفاهیم جدید و کاربرد متعدد آن‌ها مشابه‌سازی می‌گردد و فعالیت‌ها از طریق قیاس‌های گوناگون دنبال می‌شود. روش تدریس بدیعه‌پردازی شامل مراحل توصیف، استعاره، قیاس مستقیم، قیاس شخصی و تعارض فشرده است. (فضلی خانی، ۱۳۸۸)

روش تدریس بدیعه‌پردازی هفتمین نماینده خانواده الگوهای پردازش اطلاعات است و به‌عنوان یک الگوی یادگیری به تدریس استعاری مبادرت کرده و شاگردان را به ابداع مطالب جدید و خلاقانه ترغیب می‌کند. در روش تدریس بدیعه‌پردازی، دانش‌آموزان بدون الگوی عینی و اندیشه قبلی، با خود انگیختگی و پرورش تخیل و خلاقیت می‌توانند به گردآوری اطلاعات، سازماندهی، تحلیل و ترکیب اطلاعات و کشف راه‌حل‌های گوناگون دست پیدا کنند (جویس، کالهن و هاپکینز، ۱۳۸۵). گوردون^۸ کاربرد الگوی یادگیری استعاری یا بدیعه‌پردازی در آموزش را از «گروه‌های خلاقیت» در صنعت آغاز کرد. منظور از بهره‌گیری از الگوی بدیعه‌پردازی در آموزش گروه‌های خلاقیت آن بود که افراد را به نحوی پرورش دهند که بتوانند با یکدیگر همیاری داشته و به حل مسائل بپردازند و به طراحی محصولات اهتمام ورزند. گوردون، الگوی تفکر استعاری یا بدیعه‌پردازی را به صورتی درآورد که برای آموزش دانش‌آموزان هم کاربرد داشته باشد (آقازاده، ۱۳۸۸، ص ۲۸۵).

برای اجرای این الگو دو راهبرد وجود دارد:

۱. آشنا را غریب ساختن: یعنی مطالب آشنا و قدیمی را در پرتو خلاقیت، به‌صورت غریب و نا آشنا درآوردن و در حقیقت چیز جدیدی خلق کردن. مثلاً از شاگردان خواسته می‌شود درباره کتاب علوم خود که چیزی آشناست هم چون یک چشمه فکر کنند، در این راهبرد با استفاده از قیاس، فاصله‌های مفهومی توسط فراگیر خلق می‌شود. شاگردان به جز مرحله نهایی که به مسئله اولیه باز می‌گردند، مقایسه‌های ساده انجام نمی‌دهند.

۲. غریب را آشنا ساختن: این روش برعکس راه اول است، یعنی عقاید جدید و نا آشنا را معنادار و آشنا می‌کنیم. مثلاً از شاگردان می‌خواهیم تا بدن انسان را که به تا زگی درباره آن اطلاعاتی به دست آورده‌اند با سیستم حمل و نقل مقایسه کنند. این روش برخلاف روش اول به دنبال افزایش

درک شاگردان و درونی‌سازی مقدار قابل توجهی مطالب جدید یا دشوار است (همان).

مراحل اجرای الگوی بدیعه‌پردازی

مرحله اول: توصیف شرایط موجود

مرحله دوم: قیاس مستقیم

مرحله سوم: قیاس شخصی

مرحله چهارم: تعارض فشرده

مرحله پنجم: قیاس مستقیم

مرحله ششم: بررسی مجدد وظیفه اولیه (آقازاده، ۱۳۸۸، ص ۲۸۵).

الگوی بدیعه‌پردازی در آموزش درس مهارت‌های زندگی

آموزش درس مهارت‌های زندگی به روش بدیعه‌پردازی باعث می‌شود که دانش‌آموزان راه‌های جدید تفکر را بیاموزند، در حل مسئله و مشکل‌گشایی متبخر گردند، زمینه‌های ذهنی خود و مفهوم‌سازی جدید برای حل مسائل زندگی فردی خود را دگرگون کنند و به هر فکری که به جریان تفکر گروهی کمک کند ارزش بگذارند، علاوه بر این که حس هم دلی و عواطف آنها پرورش می‌یابد. بدین وسیله این روش می‌تواند به عنوان یک شیوه خلاق و فرایندمدار، رشد مهارت‌های زندگی را در دانش‌آموزان ارتقا دهد. در درس مهارت‌های زندگی به دانش‌آموزان کمک می‌شود تا آگاهی، باور و نگرش و مهارت خود را در به کارگیری توانایی‌هایشان افزایش دهند. مدرسان در این درس ابتدا خود با این مهارت‌ها و ابعاد مختلف آن آشنا می‌شوند، سپس مهارت‌هایی را که می‌تواند به دانش‌آموزان کمک کند تا از خود مراقبت کنند، به صورت علمی به آنان بیاموزند.

نتیجه تحقیقات دهه ۱۹۵۰ نشان داده است که الگوی تدریس بدیعه‌پردازی، پتانسیل بیشتری را صرف توجه به علایق دانش‌آموزان می‌کند و آنها را نسبت به سایر مدل‌های تدریس در تجربیات معنادار یادگیری بیشتر درگیر می‌سازد (عبداله‌زاده و تقی‌پور، ۱۳۹۰). بدیعه‌پردازی، شامل رویه‌هایی برای توسعه و گسترش رفتار کار گروهی است. به عبارت دیگر این روش اعضا را با مزایای اشتراک مساعی در حل مسئله آشنا می‌سازد. این روش برای تمام دانش‌آموزان فرصتی را فراهم می‌سازد تا در فرایند حل مسئله به‌طور کامل‌تری مشارکت داشته باشند (جویس و همکاران، ۱۳۸۵).

بعضی از مفاهیم در مهارت‌های زندگی از جمله، تفکر انتقادی، فکر خلاق برای دانش‌آموزان انتزاعی بوده و اغلب دانش‌آموزان این مطالب را به حافظه سپرده و طوطی‌وار به سؤالات پاسخ

می‌دهند، با توجه به این که دانش‌آموزان باید مهارت‌های زندگی را به صورت عملی در زندگی خود به کار ببرند، لذا باید این مفاهیم در قالب قیاس‌های ملموس و عینی به آن‌ها آموخته شود، به این ترتیب با استفاده از الگوی بدیعه‌پردازی دانش‌آموزان از قیاس‌های متنوعی برای توصیف این مهارت‌ها استفاده نموده و با دید بهتر می‌توانند مفاهیم مهارت‌های زندگی را توصیف کنند. آموزش درس مهارت‌های زندگی باعث می‌شود که دانش‌آموز از تلفیق مهارت‌های حل مسئله و تصمیم‌گیری، از افکار یا روابط نو برخوردار شده و قدرت کشف و انتخاب راه‌های جدید را پیدا کند. این درس با آموزش تفکر خلاق، همراه با تفکر واگرا، می‌تواند دانش‌آموزان را کمک کند تا پدیده‌ها و امور و افکار را آن‌چنان که هستند به راحتی نپذیرند، بلکه نگاه متفاوت‌تری داشته باشند و از قالب‌های فکری همسان دور شوند، به عبارتی پدیده‌ها را با منظر دیگری نگاه کنند.

روش تدریس بدیعه‌پردازی ذهن را آماده کرده و به سمت تفکر خلاق سوق می‌دهد. در این الگو به منظور برانگیختن فرایند تفکر خلاق، آسودگی خیال برای دستیابی به راه‌های جدید مورد استفاده قرار می‌گیرد. در الگوی بدیعه‌پردازی دانش‌آموزان از جواب‌های کلیشه‌ای و پیش‌پا افتاده احتراز کرده و در سایه راه‌های جدید و بدیع، آموزش به سمت جلو هدایت خواهد شد. در اجرای این الگو نقش معلم ترغیب دانش‌آموزان به توصیف شرایط موجود و هدایت دانش‌آموزان برای انجام دادن قیاس‌های مستقیم و شخصی برای رسیدن به مفهوم است.

الگوی بدیعه‌پردازی، در بهبود کیفیت تدریس، بالا بردن قدرت تفکر و خلاقیت و افزایش روحیه پژوهشگری دانش‌آموزان نقش بسزایی داشته و در صورت اجرای دقیق می‌تواند تحولی شگرف در آموزش و پرورش و به تبع آن در جامعه به وجود آورد.

روش و طرح تحقیق

از آن‌جا که در این تحقیق، محقق نمی‌توانست آزمودنی‌ها را به شیوه تصادفی در گروه‌های مورد مطالعه قرار دهد بنابراین از طرح نیمه آزمایشی از نوع پیش‌آزمون- پس‌آزمون با گروه گواه استفاده نموده است. شکل زیر نمایشگر این طرح است.

جدول ۲. طرح پیش‌آزمون - پس‌آزمون (سرمد، بازرگان و حجازی، ۱۳۸۵)

پس‌آزمون	متغیر مستقل	پیش‌آزمون	تعداد	گروه‌های مورد مطالعه
T _۲	X	T _۱	۳۰	گروه آزمایش
T _۲		T _۱	۳۰	گروه گواه

جامعه آماری

جامعه آماری در این پژوهش شامل کلیه دانش‌آموزان دختر سال اول متوسطه شهر سنندج است که در سال تحصیلی ۹۰-۸۹ مشغول به تحصیل بودند.

نمونه‌گیری (حجم نمونه و روش محاسبه)

نمونه این پژوهش شامل ۶۰ نفر دانش‌آموز اول متوسطه (۳۰ نفر گروه آزمایش و ۳۰ نفر گروه گواه) بوده، که با روش نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند. از میان دبیرستان‌های دخترانه سنندج یک دبیرستان انتخاب شد و سپس از بین کلاس‌های سال اول این دبیرستان ۲ کلاس برای حجم نمونه، و آن‌گاه از این ۲ کلاس یک کلاس به‌عنوان گروه آزمایش و یک کلاس به‌عنوان گروه گواه انتخاب شد. در ضمن گروه‌های آزمایش و گواه در این تحقیق بر اساس هم‌تاسازی فردی (عملکرد تحصیلی دوره راهنمایی و آزمون هوش ریون) توسط مشاور مدرسه در کلاس‌ها سازماندهی شده بودند.

ابزار گردآوری اطلاعات

در این پژوهش برای اندازه‌گیری هوش دانش‌آموزان از آزمون هوش ریون و برای اندازه‌گیری پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان در درس مهارت‌های زندگی، طبق روال معمول ارزشیابی این درس، (نظری و عملی) از آزمون محقق ساخته مهارت‌های زندگی (دانشی، مهارتی و نگرشی) استفاده شد. **آزمون هوش ریون:** از این آزمون به منظور همسان کردن گروه آزمایش و گواه استفاده شد و از این طریق متغیر هوش در گروه‌های مورد بررسی کنترل گردید. ماتریس‌های پیش‌رونده ریون در انگلستان توسط ریون تهیه شده است و هدف آن اندازه‌گیری عامل هوش عمومی (G) اسپیرمن است. (ریون، ۱۹۵۴) این آزمون که پاسخ به آن مستلزم کشف روابط منطقی در ماده‌های انتزاعی است از نظر روان‌شناسان انگلستان بهترین شاخص عامل عمومی هوش (G) شناخته شده است. محتوای این آزمون شامل ۶۰ ماتریس است که در هر یک از آن‌ها قسمتی حذف شده است و آزمودنی باید بخش حذف شده را از میان شش یا هشت گزینه مختلف پیدا کند. محتوای آزمون به ۶ گروه قسمت شده و هر گروه شامل ۱۲ قسمت است که سطوح دشواری آن‌ها به تدریج افزایش می‌یابد، ولی اصل مورد نظر در همه آن‌ها یکسان است، در سؤال‌های نخستین فقط تشخیص درست مطرح است ولی در سؤال‌های دشوار بعدی قیاسی، تبدیل طرح‌ها و سایر روابط منطقی نیز مطرح است. در این آزمون دستورالعمل شفاهی ساده‌ای نیز تدوین شده است (دهخدا، ۱۳۸۲).

آزمون پیشرفت تحصیلی درس مهارت‌های زندگی: در این تحقیق، چون درس مهارت‌های زندگی هم به صورت کتبی و هم به صورت عملکردی سنجیده می‌شود، مطابق با روش‌های معمول امتحان این درس و پس از مشورت با ۵ نفر مدرسان مهارت‌های زندگی که اغلب مشاوران هستند، پیشرفت تحصیلی بر اساس سه آزمون دانشی و مهارتی و نگرشی اندازه‌گیری شد، چون آزمون استاندارد بر اساس مطالب تدریس شده و در سه حیطه پیشرفت تحصیلی وجود نداشت، در سه بخش از آزمون محقق ساخته استفاده شد، آزمون‌ها از پرسش‌نامه‌های مهارت‌های زندگی محققین و کتاب کار متوسطه مهارت‌های زندگی اقتباس شده است. در نهایت برای محاسبه نمره پیشرفت تحصیلی از میانگین نمرات دانشی، مهارتی و نگرشی استفاده شد. مجریان آزمون مدرسان کلاس‌ها بودند و آزمون در کلاس درس و همزمان برای دو گروه به عمل آمد.

مواردی که در طراحی، تدوین و اجرای آزمون‌های دانشی، مهارتی و نگرشی مهارت‌های زندگی مورد توجه قرار گرفت:

۱. سؤال‌های آزمون‌ها بر اساس تدوین جدول دو بعدی هدف- محتوا و شامل ارزیابی از همه آموخته‌های دانش‌آموزان در درس مهارت‌های زندگی در طول جلسه‌های آموزشی بود.
۲. سؤال‌های هر آزمون شامل حیطه‌ها و سطوح مختلف هدف‌های دانشی، مهارتی و نگرشی می‌باشد.
۳. آزمون‌ها توسط ۵ نفر از مشاوران که مدرس درس مهارت‌های زندگی بودند و ۳ نفر از اساتید علوم تربیتی مورد بررسی و تأیید قرار گرفت.
۴. در تدوین سؤال‌ها از نظرات دو نفر از متخصصان سنجش و اندازه‌گیری نیز استفاده شد.
۵. آزمون‌های مقدماتی، در یک گروه ۳۰ نفری از دانش‌آموزان دختر اول متوسطه دبیرستان فائزین که به صورت تصادفی انتخاب شدند به اجرا در آمد، سپس بر اساس ضریب دشواری و همبستگی و همچنین شناسایی سؤالات مبهم، برخی از سؤالات آن حذف یا اصلاح گردید.

جدول ۳. ضریب تمیز و دشواری سؤال‌های آزمون دانشی، مهارتی و نگرشی در مرحله مقدماتی

نوع آزمون	تعداد سؤال‌ها	ضریب دشواری	ضریب تمیز
دانشی	۲۵	۰/۴۶	۰/۷۸
مهارتی	۱۵	۰/۴۲	۰/۷۸
نگرشی	۳۰	۰/۴۴	۰/۷۹

جدول ۴. ضریب پایایی آزمون دانشی، مهارتی و نگرشی در مقدماتی، پیش‌آزمون و پس‌آزمون

پایایی		تعداد سؤال‌ها	آزمون	مؤلفه
ضریب آلفای کرونباخ	۰/۸۳	۲۵	مقدماتی	دانشی
	۰/۸۶	۲۰	پیش‌آزمون	
	۰/۸۹	۲۰	پس‌آزمون	
پایایی مصححان	۰/۷۶	۱۵	مقدماتی	مهارتی
	۰/۸۲	۱۰	پیش‌آزمون	
	۰/۸۱	۱۰	پس‌آزمون	
ضریب آلفای کرونباخ	۰/۷۸	۳۰	مقدماتی	نگرشی
	۰/۸۳	۳۰	پیش‌آزمون	
	۰/۸۲	۳۰	پس‌آزمون	

شیوه جمع‌آوری اطلاعات

پیش از اجرای الگوی بدیعه‌پردازی، مدرس گروه آزمایش، بر اساس یک برنامه تنظیم شده، در طی سه جلسه دو ساعته آموزشی‌های لازم را در جهت تدریس به شیوه بدیعه‌پردازی، توسط یک متخصص علوم تربیتی و آشنا به روش‌ها و فنون تدریس، دریافت نمود. در این جلسات در مورد مفهوم الگوی بدیعه‌پردازی، تفاوت آن با روش‌های معمول، هدف و اهمیت استفاده از این الگوی تدریس، مراحل اجرای این الگو و این که این الگو می‌تواند در رشد مهارت‌ها و به خصوص نگرش آنان به مهارت‌های زندگی مؤثر واقع شود، به تفصیل با دبیر گروه آزمایش صحبت شد و طرح درس‌ها در زمینه الگوی بدیعه‌پردازی در اختیار وی قرار گرفت. همچنین، پس از این آموزش‌ها، رابطه معلم گروه آزمایشی در طول اجرای روش با مدرس دوره برقرار بود و وی در صورت لزوم از تجربیات و آموزش‌های مدرس دوره استفاده می‌نمود.

پس از انتخاب نمونه و مروری بر مهارت‌های زندگی ابتدایی و راهنمایی، آزمون‌های دانشی، مهارتی و پرسش‌نامه نگرش‌سنج، برای هر دو گروه در شرایط یکسان به صورت همزمان اجرا گردید. پس از آموزش‌های لازم به مدرس مهارت‌های زندگی گروه آزمایش و اجرای پیش‌آزمون، دانش‌آموزان گروه آزمایش از آذر ماه سال تحصیلی ۹۰-۸۹ به مدت ۳ ماه و در طی ۱۲ جلسه ۹۰ دقیقه‌ای (هفته‌ای یک جلسه) الگوی بدیعه‌پردازی را دریافت نمودند. معلم، در طی این دوره، شش فصل مهارت‌های زندگی متوسطه را به روش بدیعه‌پردازی به دانش‌آموزان

ارائه می‌داد. بعد از پایان آخرین جلسه تدریس به روش بدیعه‌پردازی، پس آزمون‌های، دانشی، مهارتی و پرسش‌نامه نگرش‌سنج، همچون پیش آزمون در شرایط یکسان و همزمان در اسفند ماه برگزار گردید.

جدول ۵. محتوای تدریس شده در این پژوهش (کتاب کارمهارت‌های زندگی، ۱۳۸۶)

نوع مهارت	فصل‌های کتاب کارمهارت‌های زندگی
شناخت خود (خودآگاهی)	اول
ارزش‌های فردی و خانوادگی	دوم
انتخاب هدف	سوم
تصمیم‌گیری	چهارم
ارتباط مطلوب	پنجم
مقابله با اضطراب	ششم

جدول ۶. نتایج آزمون t مستقل برای بررسی معنی داری تفاوت میانگین‌های نمرات هوش ریون در دو گروه

شاخص گروه	N	میانگین	انحراف معیار	حداقل	حداکثر	خطای استاندارد	درجه آزادی	t	سطح معناداری
آزمایش	۳۰	۱۰۶/۵۶	۱۱/۸۰	-۵/۴۹	۶/۰۵	۲/۸۷	۵۸	۰/۰۹۸	۰/۰۰۱
گواه	۳۰	۱۰۶/۸۴	۸/۱۷						

آزمون هوش ریون به منظور همسان‌سازی گروه‌های آزمایش و گواه توسط مشاور مدرسه برگزار شده بود. با توجه به داده‌های جدول ۶، چنین استنباط می‌شود که گروه‌های آزمایش و گواه از نظر متغیر هوش یکسان می‌باشند. یعنی در سطح $p < ۰/۰۵$ تفاوت معناداری از نظر میزان هوش بین دو گروه وجود ندارد.

روش‌های تجزیه و تحلیل داده‌ها

به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش‌های آمار توصیفی (میانگین، انحراف استاندارد) و استنباطی (تحلیل کواریانس) استفاده شده است.

فرضیه اصلی پژوهش: میزان پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزانی که به الگوی بدیعه‌پردازی آموزش می‌بینند نسبت به دانش‌آموزانی که این درس را به روش سنتی آموزش می‌بینند بیشتر است.

جدول ۷. خلاصه نتایج تحلیل کوواریانس پیشرفت تحصیلی و مؤلفه‌های آن در گروه‌های آزمایش و گواه

گروه‌ها	N	F	سطح معناداری	اتا
پیش‌آزمون-پس‌آزمون دانشی	۶۰	۹۷/۸۷۸	۰/۰۰۱	۰/۶۳۲
پیش‌آزمون-پس‌آزمون مهارتی	۶۰	۲۲/۷۲	۰/۰۰۱	۰/۲۸۵
پیش‌آزمون-پس‌آزمون نگرشی	۶۰	۸۰/۷۲	۰/۰۰۱	۰/۵۸۶
پیش‌آزمون-پس‌آزمون پیشرفت تحصیلی	۶۰	۱۰۶/۲۸	۰/۰۰۱	۰/۷۹

برای تعیین اثر الگوی بدیعه‌پردازی بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان گروه آزمایش و گواه، تحلیل کوواریانس اجرا شد. داده‌های جدول ۷ نشان می‌دهد، که الگوی بدیعه‌پردازی بر پیشرفت تحصیلی ($P < ۰/۰۵$)، ($P < ۰/۰۰۱$)، $F(۲،۵۵) = ۱۰۶/۲۸$ ، موثر می‌باشد. در نتیجه میزان پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزانی که به روش تدریس بدیعه‌پردازی آموزش می‌بینند از دانش‌آموزانی که با روش سنتی آموزش می‌بینند، بیشتر است. نتیجه فرضیه اصلی تحقیق با یافته‌های بریانت (۲۰۱۰)، ساک (۲۰۱۰)، عبدالله میرزایی (۱۳۸۹)، برات دستجردی (۱۳۸۰) و مرادی‌نژاد (۱۳۸۶) همسویی دارد.

فرضیه فرعی شماره ۱: میزان دانش‌های کسب شده دانش‌آموزانی که درس مهارت‌های زندگی را به الگوی بدیعه‌پردازی آموزش می‌بینند نسبت به دانش‌آموزانی که این درس را به روش سنتی آموزش می‌بینند بیشتر است.

برای تعیین اثر الگوی تدریس بر میزان دانش‌های کسب شده دانش‌آموزان گروه آزمایش و گواه، تحلیل کوواریانس اجرا شد. داده‌های جدول ۷ نشان می‌دهد که اثر روش تدریس بر میزان دانش، دانش‌آموزان ($P < ۰/۰۰۱$)، ($P > ۰/۰۵$)، $F(۱،۵۷) = ۹۷/۸۹$ ، موثر می‌باشد. در نتیجه می‌توان گفت الگوی بدیعه‌پردازی نسبت به روش تدریس سنتی بر میزان دانش‌های کسب شده دانش‌آموزان تأثیر بیشتری دارد. نتایج این تحقیق با تحقیقات پیشین، مانند تحقیق عبدالله میرزایی (۱۳۸۹) همخوانی دارد.

فرضیه فرعی شماره ۲: میزان مهارت‌های کسب شده دانش‌آموزانی که درس مهارت‌های زندگی را به الگوی بدیعه‌پردازی آموزش می‌بینند نسبت به دانش‌آموزانی که این درس را

به روش سنتی آموزش می‌بینند بیشتر است.

برای تعیین اثر روش تدریس بر میزان مهارت دانش‌آموزان گروه آزمایش و گواه، تحلیل کوواریانس اجرا شد. داده‌های جدول ۷، نشان می‌دهد که اثر الگوی بدیعه‌پردازی بر میزان مهارت کسب شده دانش‌آموزان ($F(1,57) = 22/72, P < 0/001, P < 0/05$) موثر می‌باشد. الگوی بدیعه‌پردازی نسبت به روش تدریس سنتی بر میزان مهارت‌های کسب شده دانش‌آموزان تأثیر بیشتری دارد. نتایج این فرضیه تحقیق با تحقیقات پیشین مانند برانت (۲۰۱۰) همسویی دارد.

فرضیه فرعی شماره ۳: میزان نگرش‌های کسب شده دانش‌آموزانی که درس مهارت‌های زندگی را به الگوی بدیعه‌پردازی آموزش می‌بینند نسبت به دانش‌آموزانی که این درس را به روش سنتی آموزش می‌بینند بیشتر است.

برای تعیین اثر روش تدریس بر میزان نگرش دانش‌آموزان گروه آزمایش و گواه، تحلیل کوواریانس اجرا شد. داده‌های جدول ۷ نشان می‌دهد که اثر روش تدریس بر نگرش کسب شده دانش‌آموزان ($F(1,57) = 80/72, P < 0/001, P < 0/05$) موثر می‌باشد. فرضیه صفر یعنی تساوی بین میانگین نمرات نگرشی دانش‌آموزان گروه آزمایش و گواه رد می‌شود و گفته می‌شود روش تدریس بدیعه - پردازی نسبت به روش تدریس سنتی بر میزان نگرش‌های کسب شده دانش‌آموزان تأثیر بیشتری دارد. نتایج این تحقیق با تحقیقات پیشین مانند برات دستجردی (۱۳۸۰) همخوانی دارد.

بحث و نتیجه گیری

الگوی بدیعه‌پردازی برای شاگردانی که نمی‌خواهند خود را در مخاطره اشتباه قرار دهند و به همین دلیل تمایلی برای شرکت در فعالیت‌های یادگیری ندارند و نیز برای تغییر نگرش شاگردانی که به دنبال پیشرفت تحصیلی و کسب نمره و رتبه برتر در کلاس هستند و ممکن است تمایلی برای شرکت در یادگیری نداشته باشند، از این نظر که در آن هیچ پاسخی اشتباه نیست، بسیار مفید است. در اجرای این الگو نقش معلم ترغیب دانش‌آموزان به توصیف شرایط موجود و هدایت آنان برای انجام دادن قیاس‌های مستقیم و شخصی برای رسیدن به مفهوم است و شاگردان را به ابداع مطالب جدید و خلاقانه ترغیب می‌کند، در حالی که در روش سنتی دانش‌آموز منفعل است و مطالب درسی را همواره طوطی‌وار حفظ می‌نماید. به طور کلی کیفیت یادگیری در روش‌هایی که همراه با فعالیت بیشتر دانش‌آموزان باشد، به پیشرفت تحصیلی بالاتری می‌انجامد. شایان ذکر

است که یادگیری فعال در مقایسه با یادگیری منفعل موجب می‌شود ارتباط‌های بیشتری برای یادگیرنده ایجاد شود. به‌طور کلی کلاس‌های غیر رسمی یا فعال تأثیر بیشتری در عملکرد تحصیلی می‌گذارند. در این مطالعه، شیوه بدیعه‌پردازی فرصت اندیشیدن، تعامل دانش‌آموزان با همدیگر را فراهم آورده و تأثیر مثبتی بر پیشرفت تحصیلی آن‌ها گذاشته است، چیزی که روش‌های سنتی یادگیری فاقد آن می‌باشند. روش تدریس بدیعه‌پردازی بر میزان دانش‌ها، مهارت‌ها و نگرش‌ها و در مجموع بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان تأثیر مثبت داشته است. نتایج این تحقیق، ضعف و ناتوانی روش‌های تدریس سنتی و برعکس، موفقیت روش تدریس بدیعه‌پردازی را در کنجکاو، تداعی آزاد، توصیف و توسعه اندیشه‌ها و تخیلات، نقد افکار دیگران، حمایت از افکار دیگران، تفکر و اگر، انعطاف‌پذیری در ایده‌پردازی و و شکوفایی استعداد‌های خلاقانه، نشان داده است. با توجه به این که یکی از اساسی‌ترین نگرانی‌های دست‌اندرکاران و پژوهشگران چند دهه اخیر آموزش و پرورش، اصلاحات و نوآوری در شیوه معلم بوده است. نتایج این پژوهش، نقش تدریس به شیوه خلاق و فرایند‌مدار بدیعه‌پردازی را در پرورش موفقیت تحصیلی دانش‌آموزان مورد تأکید مکرر قرار داده است.

پیشنهاد‌های پژوهشی

۱. از آن‌جا که پژوهش حاضر فقط در پایه اول متوسطه و در دانش‌آموزان دختر به انجام رسیده است، لذا انجام پژوهشی از این نوع در سایر پایه‌های تحصیلی و با دانش‌آموزان پسر می‌تواند مؤثر واقع شود. همچنین انجام پژوهش در سایر استان‌های کشور می‌تواند مبنای مناسبی برای مقایسه مزایای این شیوه فراهم آورد.
۲. با توجه به اهمیت آموزش مهارت‌های زندگی در مقاطع ابتدایی و راهنمایی، پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های مشابهی در این مقاطع انجام گردد.
۳. توصیه می‌شود در پژوهش‌های دیگری تأثیر الگوی بدیعه‌پردازی بر سایر دروس متوسطه نظیر شیمی، زیست و... مورد بررسی قرار گیرد.

- آقازاده، محرم. (۱۳۸۸). راهنمای روشهای نوین تدریس: بر پایه پژوهشهای مغزمحوری، ساختگرایی، یادگیری از طریق همیاری، فراشناخت. تهران: آبیژ.
- احمدی، غلامعلی. (۱۳۹۰). جایگاه آموزش و پژوهش در تحول: بالندگی و کار آفرینی در کمیته امداد امام خمینی (ره). همایش کمیته امداد امام خمینی (ره). تهران: کمیته امداد امام خمینی.
- اکبری، ابوالقاسم. (۱۳۸۸). راهنمایی سازگاری تحصیلی و شغلی. تهران: رشد و توسعه.
- برات دستجردی، نگین. (۱۳۸۱). بررسی تأثیر الگوی تدریس بدیعه پردازی (سینکتیک) بر عملکرد تحصیلی (پیشرفت، نگرش) و پرورش خلاقیت دانش آموزان در درس تعلیمات اجتماعی مدارس ابتدایی دخترانه و پسرانه ناحیه ۳ آموزش و پرورش استان اصفهان (پایان نامه کارشناسی ارشد). دانشگاه تربیت معلم، تهران.
- بروس، جويس؛ کالهن، امیلی و هایپکیتز، دیوید. (۱۳۸۵). الگوهای یادگیری ابزارهایی برای تدریس (ترجمه محمود مهر محمدی و لطفعلی عابدی). تهران: سمت.
- دهخدا، منیژه. (۱۳۸۲). مقایسه عملکرد تحصیلی ریاضیات دانش آموزان پایه پنجم شمول و غیر شمول طرح تصویری رشد با کنترل هوش در شهر اهواز (پایان نامه کارشناسی ارشد). دانشگاه شهید چمران، اهواز.
- سرمذ، زهره؛ بازرگان، عباس و حجازی، الهه. (۱۳۸۵). روشهای تحقیق در علوم رفتاری. تهران: آگاه.
- عبداله زاده، حسن و تقی پور، معصومه. (۱۳۹۰). بررسی تأثیر روش‌های تدریس فعال بر پرورش خلاقیت دانش‌آموزان. سومین همایش ملی شیوه‌های آموزش. تهران: دانشگاه تربیت دبیر رجایی.
- عبداله میرزایی، رسول؛ حاتمی، جواد و تقی زاده بروجنی، سوسن. (۱۳۸۹). مقایسه تأثیر روش تدریس قیاسی و سستی در یادگیری مفاهیم انتزاعی شیمی. فصلنامه تعلیم و تربیت، ۲۶(۱)، ۱۱۱.
- غیاث فخری، عاطفه و بینازاده، محمد. (۱۳۸۵). راهنمای آموزش مهارتهای زندگی سال اول راهنمایی. تهران: هنر آبی.
- فضلی خانی، منوچهر. (۱۳۸۸). راهنمای عملی روش‌های فعال و اکتشافی در آموزش. تهران: آزمون نوین.
- برگ زیتون. (۱۳۸۶). کتاب کار مهارتهای زندگی. تهران: نویسنده.
- مرادی نژاد، عباس. (۱۳۸۶). بررسی روش تدریس بدیعه پردازی بر افزایش خلاقیت و پیشرفت تحصیلی درس انشاء دانش‌آموزان پسر پایه پنجم ابتدائی شهر تهران (پایان نامه کارشناسی ارشد). دانشکده روان شناسی و علوم تربیتی دانشگاه علامه طباطبائی، تهران.
- ملکی، حسن. (۱۳۸۹). سی مهارت زندگی (ویژه‌ی نوجوانان و جوانان). تهران: آبیژ.
- یعقوبی، سلام. (۱۳۸۹). تأثیر آموزش مهارتهای زندگی بر سلامت روانی دانش‌آموزان اول متوسطه سنندج (پایان نامه کارشناسی ارشد). دانشگاه تربیت معلم، تهران.
- یوسفی، علی. (۱۳۸۹). آداب و مهارتهای زندگی فردی، ماهنامه رشد آموزش علوم اجتماعی، ۴۸(۴)، ۴۹.

Allan, G. & Richard, K. (2006). *Using analogies in middle and secondary science classrooms : the FAR guide-an interesting way to teach with analogies*. Thousand Oaks, CA : Corwin Press.

Bryant, C. (2010). Creativity and Technology. *Journal Articles; Reports - Evaluative Art Education*, 63(2) , 43-48.

Dorin, A . & Korb, K . (2009). *Proceedings of the Dagstuhl International Seminar on Computational Creativity*. Retrieved from <http://www.cite seerx>.

Mualem, R. (2010) . Successful Problem Solving. *Journal of Research in Science Teaching*, 47 (9) , 1094- 1115.

Sak, U.& oz, O. (2010). The Effectiveness of the Creative Reversal Act (CREACT) on Students Creative Thinking (EJ872590). *Journal Articles; Reports – Research. Thinking Skills and Creativity* , 5 (1) , 33- 39.

پی‌نویس

1. Dorin & Cord
2. Mualem _
3. Allan
4. Bryant
5. sak & Oz
6. life skills lesson
7. synectics teaching metod
8. Gordon

